

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
MIETINTÖ 36/2001 vp**

**Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 §:n
muuttamisesta**

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi arpajaisverolain 4 §:n muuttamisesta (HE 183/2001 vp).

Toimenpidealoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan toimenpidealoitteen:

— TPA 212/2001 vp — Virpa Puisto /sd ym.:
Arpajaisverokannan pitäminen 5 prosentissa. (läh. 23.10.2001)

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Jukka Vanhanen ja budjettineuvos Pertti Tuhkanen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Matti Pulkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- varatoimitusjohtaja Esko Romppainen, Raha-automaattiyhdistys
- pääsihteeri Jouko Vasama, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Kirjallisen lausunnon ovat lähettäneet

- Ålands landsskapsstyrelse
- Ålands Penningautomatförening
- valtiovarainministeriö ja
- Oy Veikkaus Ab

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan arpajaisverolakia muutettavaksi siten, että yksinoikeudella pidettävien peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden käytettävänä pitämisestä suoritettavan arpajaisveron verokanta korotettaisiin nykyisestä 5 prosentista 10 prosenttiin tuotosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2002 alusta. Esitys liittyy valtion vuoden 2002

talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Toimenpidealoite

Aloitteessa kehoitetaan hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin arpajaisverolain mukaisen arpajaisverokannan pitämiseksi 5 prosentissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Tausta

Yksinoikeudella toimeenpantavien rahapelien verokantaa muutettiin edellisen kerran kuluvan vuoden alusta, jolloin muualla kuin pelikasinoissa pidettävien peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden verokanta nostettiin 3 prosentista 5 prosenttiin tuotosta. Muutosta perusteltiin mm. sillä, että arpajaisverokannat olivat olleet muutumatonta siitä lähtien, kun uusi arpajaisverolaki (552/1992) tuli voimaan vuonna 1992.

Uutta arpajaisverolakia säädettäessä vuonna 1992 tarkoituksena ei ollut muuttaa olennaisesti rahapeleistä kertyvien arpajaisverojen yhteismäärää eikä eri rahapeliyhteisöjen verorasitusta. Esityksen perustelujen mukaan (HE 15/1992 vp) tavoitteena oli kuitenkin se, että yksinoikeudella toimeenpantavien rahapelien verokannat yhdenmukaistettaisiin myöhemmin.

Kun eduskunta käsittelee veroasteen korotusta koskenutta hallituksen esitystä (HE 105/2000 vp) viime valtiopäivillä, se katsoi, että veroastetta oli mahdollista yhtenäistää rahapeliautomaattitoiminnan suotuisan kehityksen vuoksi ilman, että terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ohjattavat avustukset pienenisivät.

Eduskunnan hyväksymän muutoksen jälkeen kaikista yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista määrättävä vero oli sama eli 5 prosenttia tuotosta tämän vuoden alusta.

Arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muutosesitys (HE 197/1999 vp)

Hallitus antoi vuoden 1999 valtiopäivillä esityksensä arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 197/1999 vp). Eduskunta hyväksyi

tämän vuoden valtiopäivillä hallituksen esitykseen sisältyneet arpajaislain sekä muut samaan kokonaisuuteen kuuluvat lait, mm. lain arpajaisverolain muuttamisesta.

Arpajaisverolakia koskevassa esityksessä käsitteet "peliautomaatti" ja "pelilaitte" ehdotettiin korvattaviksi arpajaislain mukaisella raha-automaatin käsitteellä ja ilmaisu "peli" kasinopelin käsitteellä. Arpajaisverolain 2 ja 4 §:ään esitettiin tätä vastaavat sanonnalliset muutokset.

Arpajaisverolain muutoksen yhteydessä lain 4 § oli palautunut kuitenkin vanhaan muotoonsa veroasteen osalta. Arpajaisveron määräksi hyväksyttiin siten raha-automaattien ja kasinopelien käytettävänä pitämisestä muualla kuin arpajaislaissa tarkoitettussa pelikasinossa 3 prosenttia tuotosta ja muutoin 5 prosenttia tuotosta.

Tasavallan presidentti päätti 7.9.2001 jättää lait vahvistamatta, jolloin ne palautuivat eduskunnan käsiteltäviksi. Eduskunta hyväksyi lait muuttamattomina perustuslain 77 ja 78 §:n nojalla 26.10.2001.

Lait tulevat voimaan 1.1.2002. Yksinoikeudella toimeenpantavien arpajaisten veroaste muuttuu silloin ilman lainsäädäntötoimia edellä kuvatuin tavoin 5:een ja 3:een prosenttiin.

Veron peruste ja verorasitus

Yksinoikeudella toimeenpantavien arpajaisten veron perusteena oleva tuotto lasketaan eri tuotteista eri tavalla: Raha-automaattien ja kasinopelien tuotolla tarkoitetaan rahapanosten yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotusta. Arvonnan, veikkauksen, vedonlyönnin sekä totopelin tuottona pidetään sen sijaan suoritettujen rahapanosten yhteismäärää.

Eri peliyhteisöjen verorasitus vaihtelee tuoton määrätymisperusteessa olevien erojen vuoksi: esimerkiksi Oy Veikkaus Ab:n vuonna 2000 maksaman arpajaisveron osuus laskettuna rahapanosten ja pelaajille palautettujen voittojen erotuksesta oli 9,4 prosenttia ja Fintoto Oy:n 19,3 prosenttia, kun se oli Raha-automaattiyhdistyksellä (RAY) ja Ålands Penningautomatfö-

reningillä (PAF) 3 prosenttia. Oy Veikkaus Ab:n tilittämän arpajaisveron määrä on vaihdellut yhtiön oman selvityksen mukaan arpajaisverolain voimassaoloaikana 8,47 prosentista 9,50 prosenttiin.

Jo vuoden 1992 arpalaisverolain uudistuksen yhteydessä katsottiin, ettei arpajaisten toimeenpanijoita tulisi perusteettomasti asettaa eriarvoiseen asemaan. Verorasitus vaihteli jo tuolloin RAY:n 2,6 prosentista Suomen Hippos ry:n (nykyisin Fintoto Oy) 20,6 prosenttiin laskettuna prosentteina bruttotuotoista. Hallituksen esityksessä katsotaankin, että veroasteen korotus on perusteltu peliyhteisöjen samanlaisen verokohdelun edistämiseksi.

Valiokunnan asiantuntijakuuleminen

RAY katsoo, että tavoite lähentää eri peliyhtiöiden verorasitusta on vaikea toteuttaa mm. erilaisen veron perusteen ja yhteisöjen erilaisen pelituoterakenteen sekä pelien tuottamisesta aiheutuvan erilaisen kulurakenteen vuoksi. RAY:n mukaan onkin riittävä, että veroaste on yhtenäistetty prosentuaalisesti.

Lisäksi RAY katsoo, että esitys veroasteen korotuksesta on vastoin arpajaislain (1047/2001) henkeä, kun ennakoitu kasvava tuotto siirretään valtion budjettivaroista lakisäänteisesti katettaviin menoihin pois sosiaali- ja terveysjärjestöille jaettavasta osuudesta. RAY:n mielestä veronkorotus voi myös uhata EY-tuomioistuimen kannanottoihin perustuvaa käsitystä arpajaistoiminnassa sallitusta monopolista.

RAY viittaa myös veronkorotuksesta aiheutuviin kannattavuusongelmiin, jotka uhkaavat erityisesti pienten paikkakuntien pelipöytiä ja niiden luomia työpaikkoja.

PAF ja Ahvenanmaan maakuntahallitus. Kirjallisissa lausunnoissaan PAF sekä Ahvenanmaan maakuntahallitus ovat katsoneet, että esitys on vastoin Ahvenanmaan itsehallinto-oikeutta, koska vero alkaa saada yhä selkeämmin elinkeinoveron muodon.

Veronkorotus aiheuttaa myös kilpailuhaittaa Suomen lipun alla toimivalle matkustaja-aluslii-

kenteelle ja kannattavuusongelmia muille pelijärjestäjille.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY r.y. Sosiaali- ja terveysjärjestöt vastustavat nekin arpajaisveron korotusta. Yhdistyksen mukaan 1.1.2002 voimaan tuleva arpajaislaki vahvistaa Suomessa hyväksytyin periaatteen, että rahapelitoiminnot tulee hoitaa julkisen hallinnon valvonnassa ja tulot käyttää yleishyödylliseen toimintaan, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kansalaisjärjestöjen toiminnan kautta. Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarvitsevat yhdistyksen mukaan mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun yhteiskunnallisesti merkittävässä tehtävässään.

Valtiovarainministeriön kanta. Valtiovarainministeriön mukaan ristiriitaa Ahvenanmaan itsehallintolakiin tai EU-oikeuteen ei ole: Perustuslakivaliokunta katsoi aikanaan nykyisen arpajaisverolain eduskuntakäsittelyn yhteydessä, että arpajaisverosta voidaan säätää valtakunnan lailla (PeVL 9/1992 vp). Arpajaisveron korotus esitys ei anna ministeriön mielestä aihetta arvioida asiaa tässä yhteydessä uudelleen.

EY-tuomioistuimien on hyväksynyt arpajaistoimintaan liittyvät monopolit, mm. RAY:n toiminnan, kun toimintaan liittyvät rajoitukset on voitu perustella yleisen edun mukaisilla pakottavilla syillä. Edellytyksenä on ollut lisäksi se, että rajoituksilla voidaan saavuttaa tavoiteltu päämäärä, eikä niillä rajoiteta palvelun vapautta enempiä kuin on välttämätöntä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi.

Valtiovarainministeriö on muutoin todennut Ahvenanmaata koskien, että koska arpajaisvero palautetaan takaisin maakuntaan, veronkorotuksen vaikutukset riippuvat viime kädessä maakunnan omista ratkaisuista.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valtionvarainvaliokunta yhtyy edellä esitettyihin valtiovarainministeriön kannanottoihin ja katsoo, ettei asian käsittelylle ole perustuslakiin tai EU-oikeuteen liittyvää estettä.

RAY:n tuloskehitys on ollut suotuisa ja sen arvioidaan myös jatkuvan sellaisena. RAY:n todellinen veroaste on ollut alempi kuin muiden

yksinoikeudella toimivien arpajaisten järjestäjien. Valiokunta katsoo näillä perusteilla, että raha-automaattien ja kasinopelien käytettävänä pitämisestä perittävää arpajaisveroa voidaan nostaa. Valiokunta pitää hallituksen esityksestä poiketen kuitenkin 7 prosentin verokantaa riittävänä tässä vaiheessa.

Valiokunta pitää edelleen tavoiteltavana sitä, että peliyhteisöjen verokantoja yhdenmukaistetaan. Koska arpajaisveron perusteena oleva tuotto määritellään eri tuotteissa eri tavoin, sama prosentuaalinen veroaste ei kuitenkaan takaa yhdenmukaisuutta riittävästi. Jotta yhdenmukaisen kohtelun edellytyksiä voitaisiin tarkastella riittävän monipuolisesti, valiokunta esittää hyväksyttäväksi lausuman arpajaisverolain jatkovalmistelusta. Siinä hallitusta kehoitetaan tutkimaan arpajaisverolain kehittämistarpeita sillä tavoin, että verotus kohtelisi kaikkia yksinoikeudella toimivia arpajaisten järjestäjiä tasapuolisesti.

Valiokunta ehdottaa edellä esitetyn perusteella, että arpajaisverolakiesitykseen tehtäisiin seuraavat muutokset.

Johtolause

Johtolauseessa oleva viittaus ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa 23.11.2001 vahvistettua arpajaisverolakia 1048/2001.

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

arpajaisverolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1048/2001, seuraavasti:

4 §

Veron peruste ja verokanta

4 §. Veron peruste ja verokanta

Valiokunta on käyttänyt muutosehdotuksessaan raha-automaatin ja kasinopelin käsitettä siinä muodossa kuin ne ovat tasavallan presidentin 23.11.2001 vahvistamassa laissa 1048/2001.

Arpajaisvero on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 prosenttia tuotosta. Valiokunta ehdottaa, että arpajaisvero olisi kuitenkin arpajaisverolain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen raha-automaattien ja kasinopelien käytettävänä pitämisestä 7 prosenttia tuotosta.

Laki tulisi voimaan ensi vuoden alusta.

Toimenpidealoite

Valiokunta katsoo, ettei sen käsittelemä toimenpidealoite anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus),

että hyväksytään valiokunnan lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus) ja

että toimenpidealoite TPA 212/2001 vp hylätään.

koitettujen raha-automaattien ja kasinopelien
käytettävänä pitämisestä (*poist.*) arpajaisvero on
kuitenkin 7 prosenttia tuotosta.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

*Eduskunta edellyttää hallituksen huo-
lehtivan arpajaisverolain jatkovalmis-*

*telusta siten, että verotus kohtelee tasa-
puolisesti kaikkia yksinoikeudella toi-
mivia arpajaisten järjestäjiä.*

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk	Ola Rosendahl /r
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Matti Saarinen /sd
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Sakari Smeds /kd
	Matti Huutola /vas (osittain)	Irja Tulonen /kok
	Seppo Kääriäinen /kesk	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Reijo Laitinen /sd	Kari Uotila /vas
	Markku Laukkanen /kesk	vjäs. Liisa Hyssälä /kesk (osittain)
	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	Kari Kantalainen /kok
	Tuija Nurmi /kok	Iivo Polvi /vas (osittain)
	Virpa Puisto /sd	Anu Vehviläinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietinnössä ehdotetaan arpajaisverolakia muutettavaksi siten, että yksinoikeudella pidettävien peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden käytettävänä pitämisestä suoritettavan arpajaisveron verokanta korotettaisiin nykyisestä viidestä prosentista seitsemään prosenttiin tuotosta. Emme kannata Raha-automaattiyhdistyksen ja PAF:n harjoittaman rahapelitoiminnan arpajaisverokannan korottamista. Vero tulee pitää nykyisellään eli viidessä prosentissa tuotosta.

Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) voittovaroista sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöille jaetut avustukset edistävät kansanterveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovatkin yksimielisesti vastustaneet RAY:n harjoittaman rahapelitoiminnan arpajaisverokannan korotusta. Ns. kolmannen sektorin toimintaedellytysten vahvistamisessa Raha-automaattiyhdistyksen voittovaroista jaetuilla avustuksilla on ratkaisevan tärkeä merkitys. Sekä nykyinen arpajaislaki että EY:n tuomioistuimen antama rahapelitoiminnan yksinoikeuden mahdollistava päätös lähtevät siitä, että tuotto käytetään yleishyödylliseen toimintaan.

Verokannan nostaminen nykyisestä heikentää RAY:n mahdollisuuksia tukea kansalaisjärjestöjä. RAY:n tuotto on kehittynyt viime vuosina myönteisesti, mutta on muistettava, että ensi vuoden alusta siirtyminen euroon luo rahapelitoiminnan tuottoon mahdollisesti vaikuttavia riskejä.

Esitetty veronkorotus olisi jo toinen perättäinen lyhyen ajan sisällä. Vuosi sitten peliautomaattien ja kasinopelien arpajaisveroa korotettiin 3 prosentista 5 prosenttiin tuotosta. Siten tänä vuonna RAY maksaa pelituotoistaan arpajaisveroa jo 60 miljoonaa markkaa edellisvuotta enemmän eli yhteensä runsaat 170 miljoonaa markkaa. Nyt esitetty veronkorotus lisäisi peritävää veroa arviolta 70 miljoonalla markalla.

EU-maista vain Suomessa ja Ruotsissa on raha-automaattitoimintaan myönnetty monopoliasema. Ruotsissa ei raha-automaattitoimintaan kohdistu erityistä arpajaisveroa.

Monopolin perusteena on nimenomaan voittojen käyttäminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin eikä niiden siirtäminen valtion budjetin yleiskatteeksi. Hallituksen esityksen perusteet peliautomaattien arpajaisveron korottamiseksi ovat lähinnä fiskaaliset. Perusteluissa viitataan RAY:n suotuisaan tuottokehitykseen sekä valtioneuvoston päätöksellä jakamatta jääneeseen RAY:n tuoton osaan. Tuottoja halutaan siis veronkorotuksella siirtää entistä enemmän valtion budjetin yleiskatteeksi. Tämä on omiaan heikentämään RAY:n yksinoikeuden perusteita sekä on ristiriidassa arpajaislain tavoitteiden kanssa.

Viime vuonna tehtyä veronkorotusta hallitus perusteli sillä, että Veikkauksen ja RAY:n arpajaisveron verokannat saadaan yhtäläisiksi eli viiteen prosenttiin. Nyt hallitus perusteleekin uutta esitystään sillä että peliyhtiöiden, Veikkauksen ja RAY:n veroperusteet on yhtäläistettävä, mikä lähentäisi yhtiöiden verorasitusta. Veikkauksen ja RAY:n veron laskentaperusteet ovat nyt erilaiset.

Veroperusteiden yhtäläistämisen tulisi kuitenkin perustua kattavaan selvitykseen sekä Veikkauksen että RAY:n ja PAF:n osalta, koska yhtiöiden pelituoterakenne, tuottamistapa sekä sen seurauksena kulurakenne ovat erilaiset. Valiokunnalle on myös esitetty arvioita, että nyt esitetty veronkorotus tekisi eräitä RAY:n ja PAF:n pelituotteita kannattamattomiksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muutettuna

seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotus):

Vastalauseen muutosehdotus

Laki
arpajaisverolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1048/2001, seuraavasti:

4 §

Veron peruste ja verokanta

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 5 prosenttia tuotosta.
(Poist.).

— — — — —
—————
—————

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2001

Olavi Ala-Nissilä /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk

Markku Laukkanen /kesk
Sakari Smeds /kd
Anu Vehviläinen /kesk